

УДК 330.1

Спасів Н.Я.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування ТНЕУ, м. Тернопіль

Хопчан В.М.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії ТНЕУ, м. Тернопіль

Фінансова криза та капітальні інвестиції: латентний вплив і загрози для національної економіки

Spasiv N.Ya.,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance of Business entities and insurance TNEU, Ternopil

Hopchan V.M.,

Candidate of Economic Science, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Theory of TNEU, Ternopil

Financial crisis and capital investment: latent impact and threats to the national economy

Анотація: стаття являє собою комплексне дослідження причин та наслідків впливу кризових процесів на рівень капітальних інвестицій та їх структуру і загрози для національної економіки. Розкрито латентний вплив фінансової кризи на обсяг, структуру та джерела фінансування капітальних вкладень. В даному контексті проаналізовано динаміку реального та номінального ВВП, обсягу та структури прямих іноземних інвестицій, що є «лакмусовим папірцем» рецесії національної економіки.

Annotation: This paper presents a comprehensive study of the causes and consequences of the impact of crisis processes on the level of capital investments and their structure and threats to the national economy. The latent influence of the financial crisis on the volume, structure and sources of financing of capital investments is disclosed. In this context, the dynamics of real and nominal GDP, the volume and structure of foreign direct investment, which is the "litmus test" of the recession of the national economy, is analyzed.

Ключові слова: фінансова криза, інвестиційна діяльність, прямі іноземні інвестиції, капітальні інвестиції, індикатори латентного впливу, індикатори рецесійних процесів, сфери економічної діяльності.

Key words: financial crisis, investment activity, direct foreign investments, capital investments, indicators of latent influence, indicators of recessionary processes, sphere of economic activity.

Постановка проблеми. В умовах перманентних кризових явищ національна економіка характеризується глибокими структурними

деформаціями і значно відстає від розвинених країн світу за усіма показниками, що негативно позначається на рівні економічного розвитку. Це пов'язано із нестабільністю політичної ситуації, низьким рівнем добробуту населення, дихотомією чинного законодавства, відсутністю належного розвитку ринку капіталу, непродуманою грошово-кредитною політикою, військовою агресією з боку Російської Федерації, непослідовністю реформ. Саме останні є домінантою посткризових дисбалансів, нестабільності вітчизняної валюти та низького рівня інвестиційної активності, особливо, в царині капітальних інвестицій, які є запорукою розвитку реального сектора економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема залежності капітальних інвестицій від кризових процесів приділяється незначна увага з боку науковців, що свідчить про нереалізовані можливості як науки, так і практики в цій площині.

В той же час капітальним інвестиціям та впливу фінансової кризи на їх активізацію в Україні присвячені праці І. Бланка, М. Білик, О. Болховітінової, О. Василика, А. Загороднього, І. Зятковського, В. Клочко, М. Олексієнка, С. Онишко, В. Панченка, А. Фукса. Серед зарубіжних економістів необхідно виділити І. Балабанова, В. Белоліпецкого, В. Будаєва, А. Гінзбурга, Є. Кантора, А. Кайгородова, С. Ленськую, Є. Бріггема, Р. Брейлі, О. Ланге, М. Міллера, В. Солтера, Р. Дж. Хікса, У. Шарпа та ін.

Проте критичний огляд дозволяє констатувати про дискусійність наукових тверджень згаданих науковців, що створює підґрунтя для подальшого дослідження даної проблематики, особливо внаслідок впливу фінансової кризи.

Постановка завдання. Враховуючи зазначене, метою статті є комплексне дослідження причин та наслідків впливу кризових процесів на рівень капітальних інвестицій та їх структуру.

Виклад основного матеріалу.

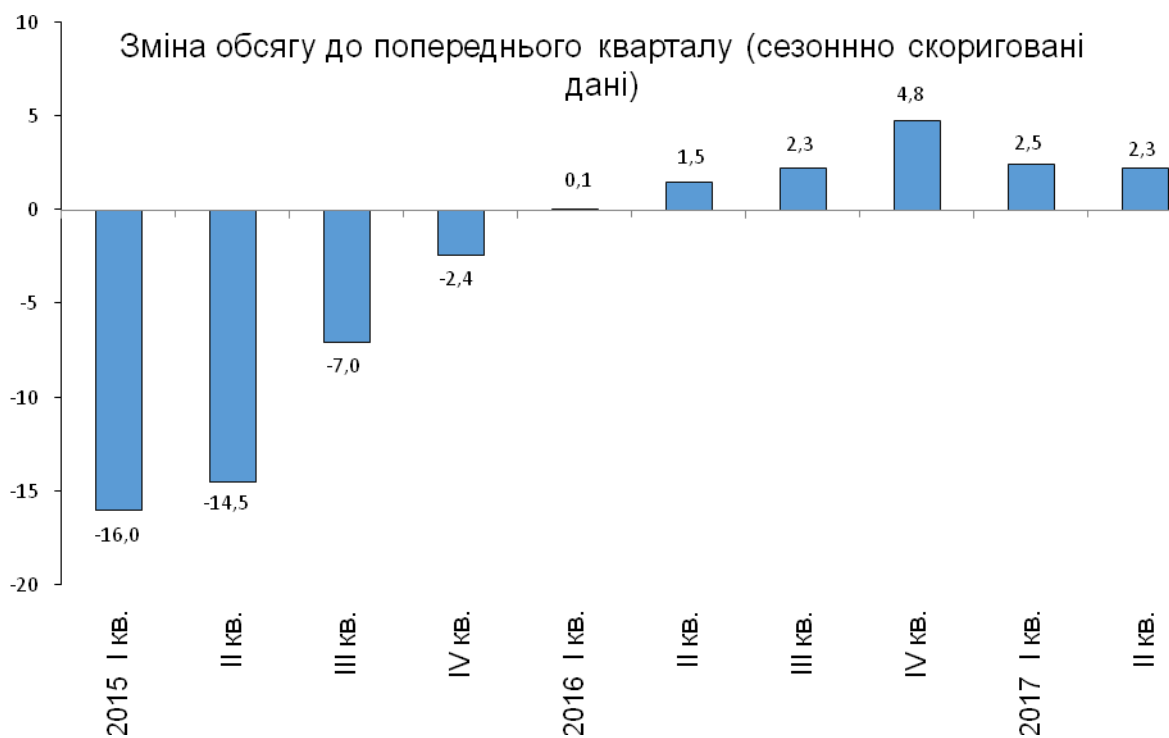
Фінансова криза здійснює вплив на усі ланки національної економіки. Основним індикатором впливу фінансової кризи на економічний розвиток національної економіки є показники ВВП (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка обсягів ВВП (номінального) в цілому та на душу населення в Україні впродовж 2014-2016 рр. [7]

Показники		2014 р.	2015 р.	Відхилення		2016 р.	Відхилення	
				(+, -)	(%)		(+, -)	(%)
1	ВВП, (номінальний) млн. грн.	1566728	1979458	+412730	+26	2383182	+403724	+20
2	ВВП, (номінальний) млн. дол. США	131805	82477	-49328	-37	93270	+2655	+3
3	ВВП на душу населення, (номінальний) грн.	35834	46210	+10376	+29	55854	+9643	+21
4	ВВП на душу населення, (номінальний) дол. США	3015	2116	-899	-30	2186	+71	+3
5	Кількість населення (тис.)	43722	42836	-886	-	42668	-168	-

Дані табл. 1 переконливо засвідчують незначне нарощування обсягу ВВП впродовж 2014-2016 рр. – на 26% та 20% відповідно, що на тлі військової та економічної агресії з боку Російської Федерації, зниження світових цін на ключові експортні позиції, згортання фінансово-господарської діяльності підприємств реального сектора економіки, кризою у фінансово-банківській сфері, є позитивною тенденцією. В той же час необхідно зауважити, що у 2016 р. порівняно із 2015 р. відбувається зростання ВВП, проте нижчими темпами, що однозначно вказує на латентний вплив фінансової кризи на тлі декларування оптимістичних прогнозів у контексті поступального розвитку вітчизняної економіки, однак даний вплив мінімальний. Це також ілюструють дані рис. 1 у розрізі квартальних обсягів надходжень реального ВВП, який, як відомо, виражений у цінах попереднього року і дозволяє встановити, в якій мірі на його зростання впливає реальний ріст виробництва, а не рівень цін.

Рис. 1. Зміна реального ВВП упродовж 2015-2017 рр. (у % до відповідного кварталу попереднього року) [7]

Дані рис. 1 засвідчують, що реальний ВВП у II кварталі 2017 р. порівняно з попереднім кварталом збільшився на 0,6%, а порівняно з II кварталом 2016 р. – на 2,3%, що є оптимістичним показником, враховуючи позитивні кроки в частині оптимізації фіскальної політики, бюджетної децентралізації, жорсткої монетарної політики НБУ та адаптації вітчизняних суб'єктів господарювання до нових реалій.

Також впродовж двох кварталів 2017 р., як ілюструють дані табл. 2, дефлятор ВВП (відношення між реальним та номінальним його розміром) становить у першому кварталі 87%, а у другому – 86%, що дозволяє стверджувати про відносну сталість загального рівня цін в Україні та стримування рецесійних процесів, хоча про стабільність констатувати не доводиться, оскільки не має показників ще двох кварталів.

Індикатором латентного впливу фінансової кризи є показник ВВП на душу населення в дол. США, величина якого найнижча за досліджувані 2014-2016 рр. (табл. 1) і рівна показнику 2006 р., що свідчить не про

розвиток, а про занепад і глибоку рецесію, та є загрозою національній економіці.

Таблиця 2

Динаміка обсягів номінального та реального ВВП у 2017 р. [7]

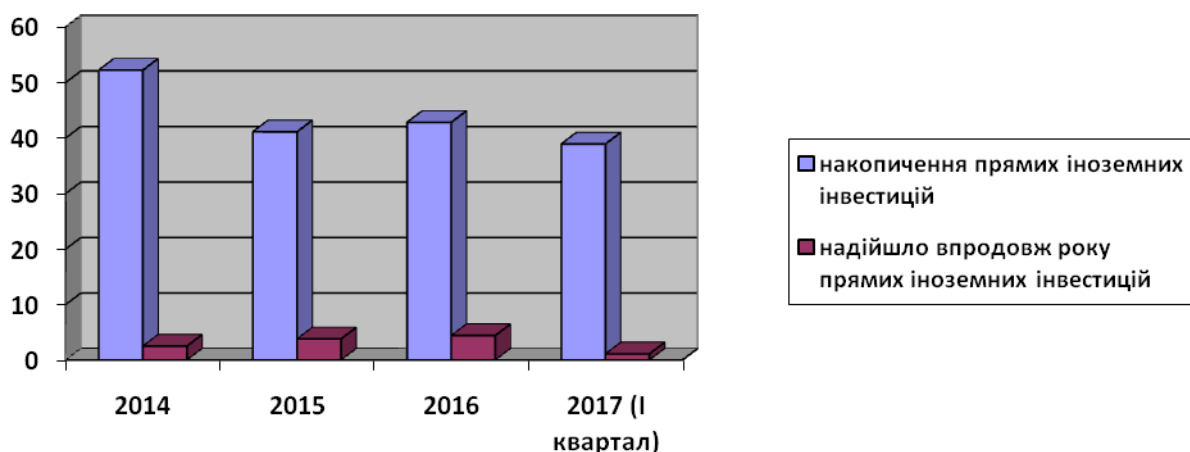
Показники		I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	за 2017 р. в цілому
1	Номінальний ВВП (у фактичних цінах), млн. грн.	583882	656977	-	-	-
2	Реальний ВВП (у цінах 2016р.), млн. грн.	508327	567658	-	-	-
3	Відхилення (між реальним та номінальним) у : (+,-);	-75555	-89319	-	-	-
	(%)	-12,9	-13,6	-	-	-

В контексті дослідження варто наголосити, що за розрахунками МВФ глобальна рецесія досягається при зростанні світового ВВП до 3%, тобто падіння його обсягів апріорі не може спостерігатися. Зважаючи на показник падіння ВВП до рівня 2006 р., - це «круте піке» вітчизняної економіки.

Також індикаторами рецесійних процесів є обсяг та динаміка прямих іноземних інвестицій (рис. 2). Так, 2015 р. характеризувався різким скороченням інвестицій у 1,3 рази порівняно із 2014 р. із 52,2 млрд. дол. США до 41,1 млрд. дол. США, що об'єктивно зумовлено внутрішніми процесами в частині військового конфлікту, анексії Криму, непродуманої фінансової політики, банківської кризи на фоні падіння вартості національної валюти та різкого зубожіння населення. Натомість, у 2016 р. іноземні інвестори вклали в економіку України 4,4 млрд. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу), що на 642 млн. дол. США, або на 17,1%, більше показника за 2015 р. до 42,8 млрд. дол. США. Домінантами серед 77 країн-донорів у 2016 р. були Росія – 1,667 млрд. дол. США, Кіпр – 427,7 млрд. дол. США, Великобританія – 403,9 млрд. дол. США, Нідерланди – 255 млрд. дол. США та Австрія – 249,9 млрд. дол. США, на яких припало майже 70% загального обсягу інвестицій на користь фінансової та страхової діяльності – 2,825 млрд. дол. США, торгівлі та ремонту автотранспорту – 524,9 млрд. дол. США та промисловості – 475,2 млрд. дол. США. Дане збільшення стало можливо завдяки багатьом факторам, в першу чергу, це дерегуляції та

скороченні контактів представників бізнесу із чиновниками в частині скорочення дозволів, видів діяльності, що підлягають ліцензуванню, подальшому скороченні дозвільних документів, митних та валютних обмежень, а також переведенні близько 70% існуючих дозволів в електронну форму.

Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України на 1 липня 2017 р. становив 38,9 млрд. дол. США, що на 1,7 млрд. дол. США, або на 4,4%, більше від показника на початок року на рівні 37,325 млрд. дол. США. Серед донорів 75 країн світу, при цьому основними інвесторами стали Кіпр з обсягом вкладень в 287 млрд. дол. США і Велика Британія - 160 млрд. дол. США. На перший план в контексті спрямування домінують інвестиції в промисловість - 265 млрд. дол. США та у фінансову і страхову діяльність - 226 млрд. дол. США.

Рис. 2. Обсяги надходжень прямих іноземних інвестицій у 2014-2017* рр.
[8]* - I квартал

Цікавим є той факт, що, незважаючи на складну економічну ситуацію та зниження рівня ВВП, Україна є активним донором економіки країн світу, зокрема в 2016 р. обсяг прямих іноземних інвестицій з України склав 20,7 млн. дол. США, що на 25,8% менше показника за 2015 р. на рівні 27,9 млн. дол. США. Серед 15 країн світу найбільші обсяги припали на Кіпр, Віргінські острови, Австрію та Російську Федерацію – далі капітал виводиться в офшорні зони, що вносить дисбаланси у макроекономічні показники та

негативно впливає на економічний розвиток, посилюючи кумулятивний ефект фінансової кризи.

В свою чергу, капітальні інвестиції є важливим каталізатором виробничих процесів, підвалиною стабільного економічного піднесення окремих господарюючих суб'єктів і держави в цілому. Загальновідомо, що реновація потребує значних капіталовкладень, пошуку нових джерел фінансування та поліпшення використання діючого основного капіталу, важливість якого проявляється в процесі виготовлення конкурентоспроможної продукції, економії і раціональному використанні виробничих ресурсів, стимулюванні інноваційної діяльності, створенні нових робочих місць та інтенсифікації праці. Відповідно, динаміка капітальних інвестицій дає можливість здійснити оцінку загроз і можливостей для національної економіки. Аналіз варто розпочати із динаміки освоєння капіталовкладень за видами економічної діяльності (табл. 3, рис. 3), що дозволить визначити причини і пріоритети у галузевій структурі освоєння капітальних вкладень в сучасних умовах.

У контексті проведеного дослідження варто зазначити, що 2013 р. взятий як базовий, оскільки він є переломним, адже із кінця даного року почались незворотні стагнаційні процеси в економіці України, які в подальшому вплинули на усі макропоказники і відобразились на рівні освоєння капітальних вкладень.

Таблиця 3

Динаміка капітальних інвестицій за видами економічної діяльності в Україні у 2013-2015 рр. (млн. грн.) [7]

Показники	2013 р.*	2014* р.	2015 р.*	Відхилення (+,-) (2014/2013)	Відхилення (+,-) (2015/2013)
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	18587,4	17137,3	27900,0	-1450,1	9312,6
Промисловість	97574,1	82743,8	84168,0	-14830,3	-13406,1
Будівництво	40796,2	33869,5	40931,5	-6926,7	135,5
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	22190,3	19623,8	18152,4	-2566,5	-4037,9

Продовження табл. 3

Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	18472,6	13956,0	16278,0	-4516,6	-2194,6
Тимчасове розміщення й організація харчування	1476,8	1175,5	970,0	-301,3	-506,8
Інформація та телекомунікації	9864,1	8403,4	21848,4	-1460,7	11984,3
Фінансова та страхова діяльність	6646,8	6274,8	6223,7	-372	-51,1
Операції з нерухомим майном	13550,4	8432,9	8797,6	-5117,5	-4752,8
Професійна, наукова та технічна діяльність	3621,3	2587,8	3805,3	-1033,5	184
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	4013,9	3295,8	5677,4	-718,1	1663,5
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	7546,2	4413,1	12547,5	-3133,1	5001,3
Освіта	1030,5	627,1	1176,4	-403,4	145,9
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1746,2	849,9	1550,2	-896,3	-196
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	2544,5	512,8	921,4	-2031,7	-1623,1
Надання інших видів послуг	212,2	158,2	206,5	-54	-5,7
Всього	249873,4	204061,7	251154,3	-45811,7	1280,9

* - без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя

Як свідчать дані табл. 3, впродовж 2013-2015 рр. спостерігається зниження обсягу капітальних інвестицій у 1,2 раза у 2014 р. порівняно із 2013 р., що ілюструє негативні тенденції стосовно здійснення капіталовкладень у даному періоді. Варто зазначити, що у 2014 р. відбувається падіння рівня капітальних інвестицій за усіма видами економічної діяльності господарюючих суб'єктів, чого не спостерігалось уже впродовж десяти років. Так, найвищий рівень падіння капітальних інвестицій – у промисловості – у 1,2 раза, будівництві – у 1,3 раза, державному управлінні – у 1,7 раза, освіті – у 1,6 раза, охороні здоров'я – у 2,1 раза. Дана ситуація зумовлена низкою дестабілізуючих чинників, зокрема, затяжною політичною кризою; непродуманою фінансовою та бюджетною політикою; неефективними реформами банківської системи; економічною нестабільністю; посиленнями інфляційними очікуваннями; геополітичними проблемами із Російською Федерацією; недієздатною системою регулювання курсу національної валюти; дефіцитом кредитних ресурсів, що призводить до зниження витрат на оновлення виробничого потенціалу суб'єктів господарювання,

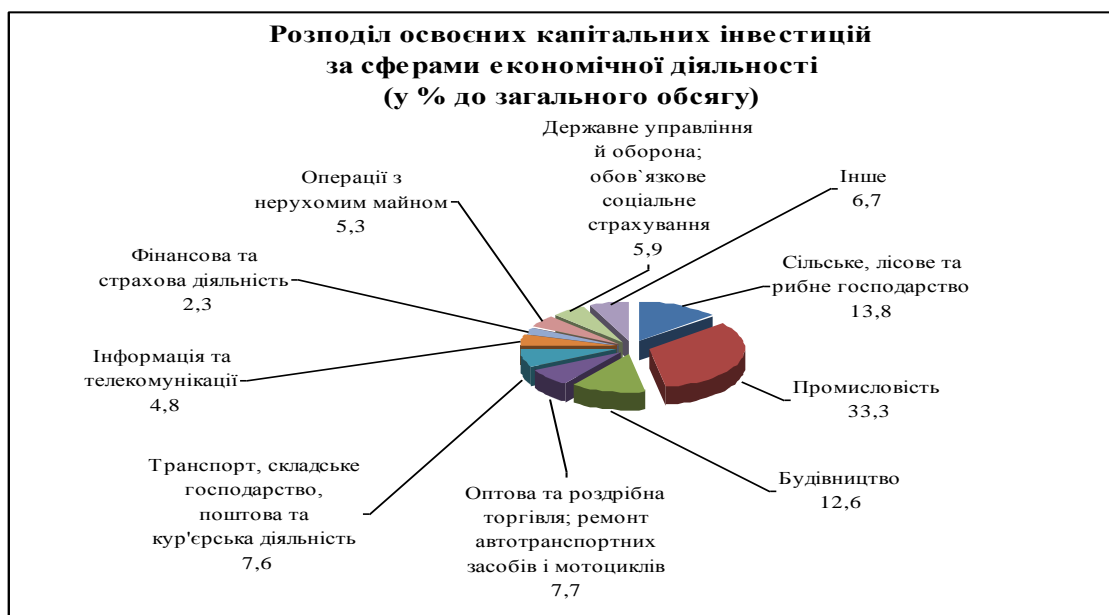

гальмування у запровадженні інноваційних технологій та унеможлиблює будь-які позитивні зрушення щодо розширеного відтворення основного капіталу підприємств реального сектора економіки.

Проте, у 2015 р. відбувається деяке пожвавлення інвестиційної діяльності в контексті нарощування капітальних вкладень. Так, капітальні інвестиції в 2015 році збільшуються у 1,3 раза у порівнянні із 2014 р., однак це не дозволяє констатувати про реноваційні процеси в галузях економіки, оскільки 2014 р. є критичним щодо їх освоєння. В розрізі видів економічної діяльності зростання демонструють сільське, лісове та рибне господарство – у 1,6 раза, державне управління і оборона – у 2,8 раза, інформація та телекомунікації – у 2,6 раза та будівництво – у 1,2 раза, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – у 1,7 раза відповідно, що дозволяє стверджувати про відносне відновлення політики фінансування капітальних вкладень та свідчить про адаптацію підприємств даних галузей до вітчизняних реалій. За іншими видами економічної діяльності впродовж 2015 р. спостерігається подальше падіння обсягу капітальних інвестицій, що є загрозливим процесом, який звужує і без того вузькі інвестиційні можливості та не створює прерогатив для реновації основного капіталу суб'єктів господарювання, що функціонують у даних галузях.

У 2016 р. спостерігається подальша активізація капітального інвестування, тому ми виділяємо його окремо, оскільки переконані, що цей рік став початком відновлення інвестиційної активності і новою точкою відліку економічного зростання.

Як ілюструють дані рис. 3, провідними сферами економічної діяльності, за обсягами залучення капітальних інвестицій, у 2016 р. залишаються: промисловість – 33,3%, будівництво – 12,6%, сільське, лісове та рибне господарство – 13,8%, інформація та телекомунікації – 4,8%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,7%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 7,6%, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 5,9%.

Рис. 3. Розподіл освоєння капітальних інвестицій за видами економічної діяльності у 2016 р. [8]

Отже, галузева структура капітальних інвестицій 2013-2015 рр. переконливо засвідчує кризу щодо фінансування капітальних вкладень та ілюструє на перспективу негативні тенденції стосовно розвитку виробничого потенціалу суб'єктів господарювання. В свою чергу, у 2016 р. відбувається поживавлення в контексті фінансування та освоєння капітальних вкладень, проте докризового рівня ще не досягнуто. Відповідно, подолання незворотних процесів щодо здійснення капітальних інвестицій лежить у площині зацікавленості держави в оновленні основного капіталу підприємницьких структур через призму податкового стимулювання їх розвитку, формування позитивного інвестиційного клімату в Україні, побудови іміджу країни з прозорими умовами ведення бізнесу для нерезидентів, а також ліквідація тотальних корупційних схем при здійсненні фінансування капітальних вкладень. Проте створення умов з боку держави потребує зацікавленості суб'єктів господарювання у модернізації виробничих процесів, використанні інноваційних технологій та реновації основного капіталу як беззаперечної умови прибуткової діяльності.

Встановивши пріоритети у галузевій структурі освоєння капітальних інвестицій, проаналізуємо джерела фінансування реновації основного капіталу підприємств даних галузей (табл. 4, рис. 4, 5).

Таблиця 4

Обсяги та структура освоєння капітальних інвестицій за джерелами фінансування у 2013-2016 рр. (тис. грн.) [7]

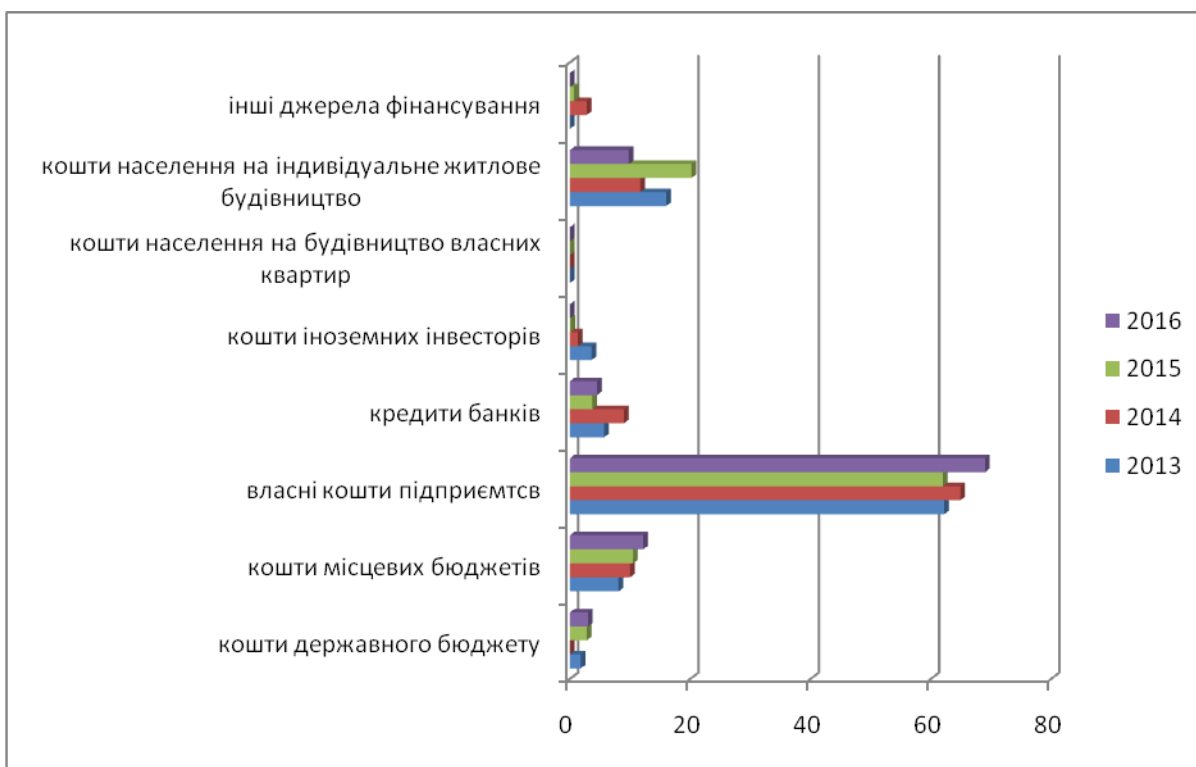
Показники	2013 р.*	2014 р.*	2015 р.*	2016 р.*	Структура 2013р. (%)	Структура 2014р. (%)	Структура 2015р. (%)	Структура 2016р. (%)
Усього	2755317	2667140	3755011	5176076	100,0	100,0	100,0	100,0
коштів державного бюджету	48408	-**	105188	157447	1,8	-	2,8	3,0
коштів місцевих бюджетів	224222	267375	392748	631103	8,1	10,0	10,5	12,2
власних коштів підприємств та організацій	1712722	1730114	2328495	3570343	62,2	64,9	62,0	69,0
кредитів банків та інших позик	156123	239715	137876	235031	5,7	9,0	3,7	4,5
коштів іноземних інвесторів	100431	33752	3929	-**	3,6	1,3	0,1	-
коштів населення на будівництво власних квартир	-**	-**	-**	-**	-	-	-	-
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	442094	311219	759553	505045	16,0	11,7	20,2	9,8
інших джерел фінансування	-**	73862	27222	-**	-	2,8	0,7	-

* - без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя

** - Інформація конфіденційна відповідно до Закону України «Про державну статистику».

Щодо динаміки освоєння інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування, то варто зазначити, що їх обсяг у 2016 р. зріс в 1,9 рази порівняно із 2013 р., що є позитивною тенденцією в контексті розвитку національної економіки. Домінуючим джерелом у 2013-2016 рр., є власні кошти підприємств і організацій, які зростають із 62,2% у 2013 р. до 69% у 2016 р. у структурі загального обсягу інвестицій в основний капітал. Така ситуація є об'єктивною, оскільки в сучасних умовах реновацію основного капіталу підприємства змушені фінансувати тільки за рахунок власних коштів, оскільки вітчизняні реалії характеризуються обмеженими

можливостями фінансового забезпечення реновації основного капіталу за рахунок централізованих коштів та високої вартості кредитних ресурсів.

Рис. 4. Структура освоєння капітальних інвестицій за джерелами фінансування у 2013-2016 рр. [8]

Зауважимо, що у 2016 р. порівняно із 2013 р. стрімко зростає роль другого за обсягами джерела фінансування інвестицій в основний капітал, а саме – коштів місцевих бюджетів із 8,1% до 12,2% відповідно, що зумовлено бюджетною та фінансовою децентралізацією, яка призвела до зацікавленості в розвитку підприємств реального сектора економіки та оновленні їх матеріально-технічного забезпечення органів місцевої влади. Натомість банківське кредитування ілюструє низькі показники в контексті фінансування капітальних вкладень, що свідчить про втрату банківською системою ліквідності, різкого коливання курсу національної валюти внаслідок політичної та економічної нестабільності і військових дій на сході.

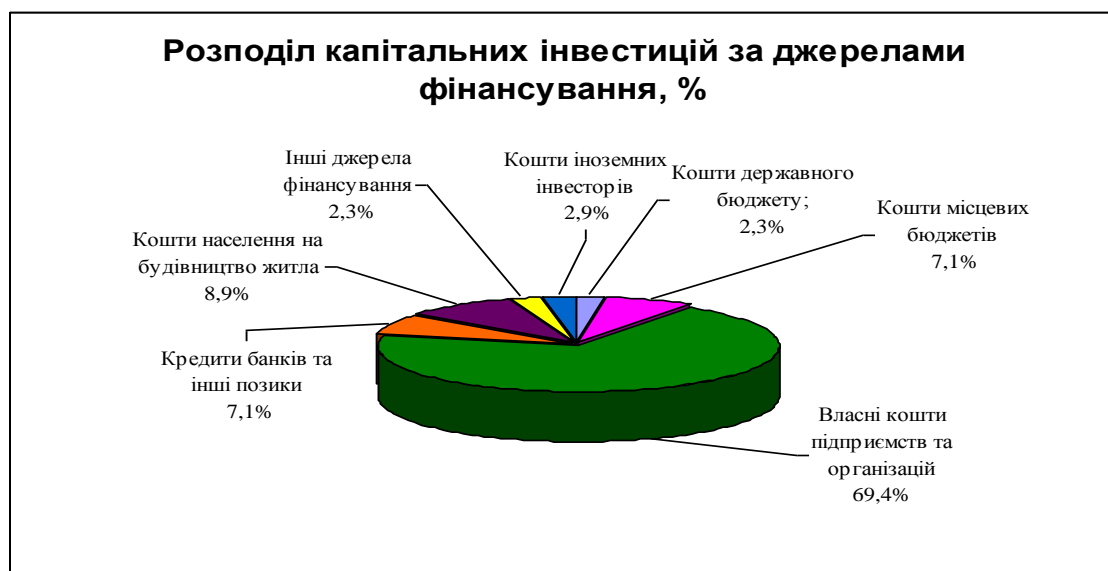
В свою чергу, інвестиції в основний капітал за рахунок коштів державного бюджету упродовж 2013-2016 рр. зростають у 3,3 рази, що є позитивним аспектом та засвідчує часткове відновлення зацікавленості

держави у відтворенні основного капіталу і фінансуванні капітальних видатків, особливо у 2016 р.

Кошти іноземних інвесторів у структурі інвестицій в основний капітал складають у 2013 р. 3,6%, тоді як у 2015 р. – 0,1%, що майже у 26 разів менше, і свідчить про загрожуючий відтік іноземного капіталу та незацікавленість іноземних інвесторів вкладати кошти в матеріальну основу політично та економічно нестабільної країни, яка перебуває у стані гібридної війни. Це підтверджують і вищепроведені нами дослідження стосовно прямих іноземних інвестицій (рис. 2), що є загрозливою ситуацією для національної економіки.

В контексті дослідження варто зазначити, що навіть стабільно позитивну динаміку 2016 р. порушило таке джерело фінансування капітальних вкладень як кошти населення на індивідуальне житлове будівництво, що є об'єктивною умовою, яка відповідає вітчизняним реаліям, зважаючи різке зниження добробуту населення навіть на фоні підняття мінімальної заробітної плати.

Впродовж досліджуваного періоду спостерігається також перманентне зниження кредитів банків та інших позик у структурі інвестицій в основний капітал. Важливо зазначити, що у 2014 р. частка згаданого джерела фінансування основного капіталу становила 9%, найвищий показник після фінансової кризи, проте у 2016 р. відбулося зниження до 4,5% (практично у 2 рази). Це пояснюється недовірою до банківських установ, повним колапсом банківської системи на тлі їх тотального рефінансування і неконтрольованості в боку НБУ за рухом даних ресурсів, що похитнуло і без того економічно нестабільну ситуацію на фоні нових рецесійних процесів, які проявились у згортанні виробництва через військові дії, зменшення прибутків господарюючих суб'єктів та доходів населення, підвищення рівня інфляції, банкрутства значної кількості банківських установ, і як результат – скорочення кредитної підтримки реального сектору економіки з боку банківських установ, в тому числі і у фінансуванні основного капіталу .

Рис. 5. Розподіл освоєння капітальних інвестицій за видами джерелами фінансування у 2016 р. [7]

Аналіз обсягу та структури капітальних інвестицій впродовж 2013-2016 рр. свідчить в цілому про незначне зростання величини інвестицій в основний капітал усіх галузей економіки зі структурними змінами на користь власних коштів підприємств та організацій, які є найпріоритетнішим джерелом фінансування і займають найбільшу частку в структурі фінансових ресурсів відповідного призначення. Протилежна тенденція спостерігається щодо інших джерел фінансування процесу реновації основного капіталу в частині банківських кредитів, іноземних інвестицій, а також коштів населення щодо будівництва власного житла – їх відтік значний, перманентно навіть загрозливий, що зумовлено гетерогенністю зовнішніх і внутрішніх чинників політичного та економічного характеру, та виступає перепорою розвитку підприємств реального сектора економіки, для яких реновація основного капіталу є єдиною можливістю вийти на європейський ринок із конкурентоспроможною продукцією.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз індикаторів фінансової кризи в контексті загроз для національної економіки свідчить про затяжну стагнацію останньої, яка унеможливорює адекватно реагувати на глобальні фінансові виклики та не дозволяє подолати наслідки фінансової кризи всередині країни. Для відновлення втрачених

позицій в інвестиційному контексті необхідно, на наш погляд, анігілювати низку проблем, розв'язання яких лежить в площині:

- стабілізації за рахунок регуляторного впливу НБУ курсу національної грошової одиниці;
- створення адекватних умов кредитування реального сектора економіки банківськими установами;
- активізації присутності іноземних банківських установ та не допущення згорання їх діяльності;
- ліквідації тотальної корупції, руйнівна дія якої в органах влади досягла апогею (інформаційна війна між органами, які повинні боротися із корупцією, яка спостерігається останнім часом);
- припинення закриття більшості промислових підприємств, яке підвищує і без того високий рівень безробіття;
- створення сприятливого клімату для іноземного капіталу принаймні в законотворчій площині;
- почасті ліквідація технологічно застарілих виробництв традиційної економіки, яка накопичувалася десятиліттями і не була подолана;
- проведення ефективних реформ у всіх без винятку сферах, а не створення видимості цих реформ.

Переконані, що спільне вирішення окреслених проблем уможливить подолання рецесійних процесів, дозволить нейтралізувати штучну макроекономічну стабільність, відновити втрачені позиції в інвестиційній царині та локалізувати наслідки фінансової кризи, підтвердивши їх результуючими макропоказниками.

Список використаних джерел

1. Буковинський С.А. Фінансова криза в Україні: вплив на розвиток економіки та деякі заходи з досягнення фінансової стабілізації / С.А. Буковинський // Фінанси України. – 2010. – № 11. – С. 10-30.
2. Детюк Т. В. Інвестиційний клімат України // Економіка і держава – 2010 №1. – с. 45-49
3. Спасів Н.Я. Капітальні інвестиції – фундаментальна складова реновації основного капіталу підприємств /Н.Я. Спасів/ Системи прийняття рішень в економіці, техніці та організаційних сферах: від теорії до практики. Колективна монографія у 2 т. Т.1. / за заг. ред. Савчук Л.М. – Павлоград: Арт Синтез -Т. – 2014.– С. 346-354
4. Спасів Н.Я. Асиметрії інвестиційної діяльності в світлі кумулятивного ефекту фінансової кризи /Н.Я. Спасів / Фінансова система України. Збірник наукових праць. – Острог: Видавництво Національного університету „Острозька Академія”. – 2011.– № 16. – С. 551-557.
5. Спасів Н.Я. Капітальні інвестиції у фінансовому забезпеченні економічного розвитку /Н.Я. Спасів, С.В. Надал/. Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки» (Дніпропетровськ, 12-13 квітня 2016 р.). – Дніпропетровськ: Національна металургійна академія. – 2016. – С. 499-503.
6. Спасів Н.Я. Рецесія національної економіки: індикатори і причини /Н.Я. Спасів, С.В. Надал/. Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку національних економік: від мікро- до макрорівня» (Одеса, 8 квітня 2016 р.). – Одеса: Міжнародний гуманітарний університет. – 2016. – С. 102-104.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Оперативна статистична інформація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
9. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
10. Іноземні інвестиції в Україні зросли на 17 процентів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.unian.ua/finance/1800732-inozemni-investitsiji-v-ukrajinu-zrosli-na-17.html>